

Ari Helo

Trumpin Amerika-kuva amerikkalaisittain tulkittuna

Markku Ruotsila: *Trumpin Amerika: Yhdysvallat kulttuurisotien taistelukenttä*. Basam Books 2024 (588 s.).

Kuka äänestäisi Trumpia?

Suomen Trump-myönteisin Yhdysvaltain asiantuntija Markku Ruotsila on kirjoittanut perusteellisen ja syvällisen analyysin Trumpin edellisen presidenttikauden (2017–2021) saavutuksista, joita hän tosin ylistää silmiinpistävästi ja kriittikittömästi. Yli 500-sivuinen opus selvittää Trumpin sisä-, ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä jatkuvaa taistelua valtamedian kanssa ja vielä taustoittaa kaikkea tätä perusteellisella analyysillä amerikkalaisesta nyky-yhteiskunnasta.

Teoksen alkupuolella Ruotsila selvittää kysymystä siitä, millaiset ihmiset Trumpia äänestävät (s. 80–92). Kristilliselle oikeistolle Trump oli yhä vuoden 2024 vaaleissa mieluisa ehdokas erityisesti aborttikantansa vuoksi, vaikka hän ei kannattanut jyrkimpiä aborttikieltoja koskien jopa raiskauksen uhreja. Fundamentalistikristityille Trump oli tässä mielessä liberaalileiriä, mutta eettisesti sentään siedettävä ehdokas verrattuna naisten oikeuksia korostaneeseen Kamala Harrisiiin.

Trumpin äänestäjäkunnan ytimessä Ruotsila näkee kuitenkin ”sydänmaiden” amerikkalaiset, eli perinteisiin kristillisiin perhearvoihin sitoutuneen keskiluokan, jonka maailmankuva on jatkuvasti etäänäntynyt yleisliberaalista, monikulttuurisuutta ja moniarvoisuutta painottavasta, länsimaisen ajattelun valtavirrasta.

Huomionarvoista on, että Trumpin kannatus oli noussut jo vuoden 2020 vaaleissa myös mustien miesten parissa verrattuna voitokkaisiin vuoden 2016 vaaleihin. Vuoden 2024 vaaleissa hänelle ennakoitiin voimakasta nousua muidenkin vähemmistö-

jen parissa. Erityisesti Yhdysvaltain suuri katolinen latinalaisväestö on ollut laajalti kääntymässä republikaanien äänestäjiksi.

Kamala Harrisin presidenttikampanjasta puuttui yhä konkretia sen suhteen, mitä varsinaisesti halutaan saada aikaan, paitsi vastustaa Trumpia ja puolustaa ”keskiluokkaa”. Amerikkalaisella keskiluokan käsitteellä tavataan tarkoittaa kaikkia työssäkäyviä amerikkalaisperheitä tulotasosta riippumatta. Hurjimpien arvioiden mukaan peräti 44 prosenttia tästä keskiluokasta on niin kutsuttuja työssäkäyviä köyhiä.¹

Ruotsilan oma käsitys kestävästä yhteiskuntakehityksestä paljastuu kirjan lopussa. Hän toteaa, että ”varmimman tien” pois ”syrjäytyneisyydestä ja köyhyydestä todellakin muodostavat juuri uskoontulo, kristillisiin arvoihin ja elämäntapaan sitoutuminen, liittyminen seurakuntaan ja ahkera työnteko” (s. 389).

Mitä tulee varsinaisiin ”sydänmaiden” amerikkalasiin, on toki totta, että varsinakin maalaiset ja pikkukaupunkien väki on äänestänyt jo kauan mieluummin republikaaneja kuin demokraatteja. Voi silti kysyä, ovatko kaupunkilaiset jotenkin vähemmän amerikkalaisia sydämetään. Yhdysvalloissa on käyty vuodesta 2000 alkaen kuudet presidentinvaalit, joissa republikaaniehdokas on voittanut vaalit absoluuttisen äänienemmistön varassa vain yhden ainoan kerran. Tuolloin nuorempi Bush valittiin kesken Irakin sodan toiselle kaudelleen.²

Woke ja kulttuurisodat

Teoksen alaotsikon eli kulttuurisotien osalta Ruotsilan analyysi on poikkeuksellisen syvä ja kiinnostava. Arviot George Floydin kuolemasta alkaneiden vuoden 2020 mielenosoitusten osallistujamääristä vaihtelevat 15–25 miljoonan ihmisen välillä. Tähän liikehdintään liittyi myös laajoja väkivaltaisia mellakoita. Militanteimmat *Black Lives Matter* -liikkeen ja anarkistisen antifan jäsenet surmasivat Ruotsilan mukaan koko kesän jatkuneissa mellakoissa kymmenittäin vastustajiaan ja syyllistyivät lukuisiin tuhotöihin.

Uuden radikaalivasemmiston ajattelusta kertoo Seattlen kaupungin keskustan valanneiden militanttien vaatimuslista: oli lakkautettava koko valtiollinen poliisilaitos, ”valkoinen ylivalta” sekä amerikkalainen ”kapitalistis-patriarkalistic-heteronormatiivinen sortojärjestelmä” (s. 364–5). Tämän woke-ajattelulle perustuneen vallanku-

¹ Ks. esim. Marcela Escobari, ”The economy is growing and leaving low-wage workers behind”. Brookings Institute 19.12.2019, <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2019/12/19/the-economy-is-growing-and-leaving-low-wage-workers-behind/> (vierailtu 11.5.2021); Ks. myös Aimee Picchi, ”Almost half of all Americans work in low-wage jobs”. CBS News 2.12.2019, <https://www.cbsnews.com/news/minimum-wage-2019-almost-half-of-all-americans-work-in-low-wage-jobs/> (vierailtu 15.5.2021).

² Statista, ”Share of Electoral College and Popular from 1789 to 2020”, <https://www.statista.com/statistics/1034688/share-electoral-popular-votes-each-president-since-1789/> (vierailtu 30.10.2024).

mousliikkeen taustalla vaikuttaneet intersektionaalisen feminismin ja valkoisuustutkimuksen radikaaleimmat tulkinnat edustavat aikamme vakavinta tiedehuijausta.

Intersektionaalinen tutkimusote lähtee siitä olettamuksesta, että länsimainen sivistys ei ole tosiasiallisesti koskaan nojannut enemmistödemokratiaan, monikulttuurisuuden, yksikön oikeuksien ja yksilönvastuun periaatteille. Se on rakentunut ainoastaan maskuliinisen, rasistisen, misogynyn ja homofobisen valkoisuusideologian varaan, joka on lähtökohtaisesti myös vähemmistö- ja vammaisvastainen ja pyrkii vain vallassa olevien valkoisoiden koloniaalisilta ajoilta periytyneiden yhteiskunnallisten etuoikeuksien säilyttämiseen.³

Keskeisin väite on, että länsimainen sivistyskäsitelmä ja yhteiskuntajärjestys on ollut koloniaalisen menneisyytensä rotu-, seksuaali- ja vähemmistövihamielisestä perustasta tietämätön. Valkoisten pelko etuoikeuksiensa menetyksestä on osin tiedostamatonta ”valkoista haurautta”. Kuten jopa Suomen Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos infosuviillaan selittää, valkoisten epämukavuuden tunnetta aiheuttava ”emotionaalinen reaktio on tyypillistä silloin kun valkoinen hauraus kohtaa valkoisen etuoikeuden”.⁴

Ruotsila etsii intersektionaalisen syrjäytymistutkimuksen juuria aina 1930-luvulla syntyneestä Frankfurtin koulukunnasta alkaen. Modernia vasemmistolaisia ajattelua stalinismeineen ja eurokommunismeineen tuskin kannattaa niputtaa yhtenäiseksi aatesuunnaksi. Ruotsilan mainitsemaa, muutaman hippiaatteeseen pettyneen vasemmistoradikaalin perustamaa 1970-luvun alun Weathermen Underground -terroristijärjestöä harva edes muistaa. Myös lähtökohtaisesti oikeistolaisiin ajattelijoihin kuuluu mitä erilaisimpia arvokonservatiiveja, paleokonservatiiveja ja arvoliberaaleja.

Ilmeisin ero nykyisen rotueroja korostavan radikalismiin ja 1960-luvun mustien kansalaisoikeusliikkeen välillä oli Martin Luther Kingin unelma Amerikasta, jossa kenenkään ihonväri ei ole este eikä erityinen etu sosiaaliselle nousulle, jonka hän näki yksilön oikeutena eikä jonkinlaisena abstraktina vähemmistöoikeutena. Kaiketi ihmisten on elääkseen työtä tehtävä vaikka olisivat käsitteellisesti kuinka tasa-arvoisia tahansa?

Sosialismin kirous

Terminologian luova käyttö on oiva työkalu, kun asiaproosaa halutaan kirjoittaa salaviihkeisen poleemisesti. Ruotsila on tässä etevä. Vapaata markkinataloutta luonnehtiaukseen hän kirjoittaa sivukaupalla sydänmaiden amerikkalaisia uhkaavan sosialismin haasteesta ennen kuin tekee siitä seuraavan tarkennuksen: ”Nyt tarjottu

³ Ks. Ruotsilan mainion yhteenvedon lisäksi esim. Ari Helo, *Intersektionaalista vai ”valkoista” ylivaltaa?*. Suomen metodologiayhdistys, Helsinki 2023.

⁴ THL, ”Maahanmuutto”, <https://thl.fi/aiheet/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/kasitteet> (vierailtu 8.9.2024).

'sosialismi' ei toki ollut samaa kuin 1800-luvun "sosialismi tai "sosiaalidemokratia", sillä tarkoitus ei enää ollut "tuotantovälineiden valtiollinen hallinta". Sen sijaan oli kyse kansalaisten "lahjonnasta hyvinvointivaltion palveluilla ja etuuksilla" (s. 153).

Toisin sanoen, sekä amerikkalaiselle oikeistolle että tutkija Ruotsilalle sosialismin käsite sisältää paitsi marxismin myös pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunta-ajattelun. Tämä salamyhkäisempi, kapitalistisen maailmanjärjestyksen sisään rakennettu sosialismin malli tarkoittaakin siis lapsiperheiden, sairaiden ja vähävaraisten systemaattista "lahjontaa" työtätekevien kustannuksella. Kuinka Ruotsila mahtaisi selittää sen, että meillä kokoomuspuolue julistaa jokaisen eduskuntavaalin alla olevansa valmis "pelastamaan suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan" – vaikkakin vain demareiden "holtittomalta" veropolitiikalta?

Poleemisuuudessaan Ruotsila on tinkimätön. Myös kirjan loppuluvuissa puhutaan hyvinvointiyhteiskunta-ajattelusta samana asiana kuin sosialismi (s. 402). Joku voisi väittää tällaista tutkijanotetta harhaanjohtavaksi. Jopa vuoden 2008 pankkikriisi oli kuulemma "suoraa seurausta vapaan markkinatalouden mekanismien keinotekoisesta valtiollisesta estämisestä" (s. 150).

Vanhempi selitys tuolle pankkikriisille on ollut, että Lehman Brothersin tapauksessa republikaanipresidentin hallinto poikkeuksellisesti salli suuren rahoituslaitoksen konkurssin, mistä seurasi juuri sellainen finanssikriisi, jollaiset oli aiemmin laajoin verovaroin tehdyin pankkitukipäätöksin estetty. Lasku oli monikymmenkermainen aiempiin kriiseihin verrattuna.

Ulko- ja ilmastopolitiikan ylittämättömät saavutukset

"Amerikka ensin" -ajattelu näkyi lähes kaikessa Trumpin ulkopolitiikassa. Hänen hallintonsa muun muassa määräsi talouspakotteita Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) yksittäisille juristeille sen johdosta, että nämä tutkivat yhdysvaltalaisten sotarikoksia Afganistanissa. Nämä pakotteet Bidenin hallinto sentään purki.⁵ Ruotsila ei malta olla kehumatta Trumpin innovatiivisuutta edes Pohjois-Korean diktaattorin kanssa järjestetyn tapaamisen osalta, vaikka huippukokous oli varsinaisilta tuloksiltaan aivan yhdentekevä (s. 108–10).

Ruotsilan käsitys Trumpin "johdonmukaisesta" Lähi-idän politiikasta perustuu näkemykseen, että Trumpin Amerikka ei enää ollut siellä pelkkä puolueeton välittäjä, "jollaiseksi useimmat hänen edeltäjänsä olivat ainakin tekeytyneet" (s. 107). Muiden on ollut vaikeampi hahmottaa hänen "rauhanpolitiikkansa" varsinaista tavoitetta. Hän näytti tukevan varauksetta Israelia ja sen laittomaksi todettua siirtokuntapolitiikka sekä suosi järjestelmällisesti mitä tahansa sunnimuslimaata shiiamuslimien

⁵ STT-Yle, "Yhdysvallat poistaa Kansainvälisen rikostuomioistuimen virkailijoilta pakotteet, jotka Trumpin hallinto asetti". Yle-uutiset 3.4.2021, <https://yle.fi/uutiset/3-11869284> (vierailtu 4.4.2021).

sijasta. Kaikki vuoden 2001 terrori-iskun tekijät olivat olleet sunnimuslimeja. Samoin Irakin pohjoisosiin hirmuhallinnon luonut ISIS on sunnimuslimien liike. Sen synnystä Trump syyttikin vain presidentti Obamaa.

Entä pitääkö Trumpia ajatella myös maailman ilmastopoliitikan sankarina, kuten Ruotsila häntä kuvaa? Kesken ilmastokatastrofia Trumpin kannattajakunta ylpeili vuoden 2020 vaalien alla avoimesti siitä, että heidän ehdokkaansa oli onnistunut nostamaan Yhdysvallat maailman johtavaksi raakaöljyn tuottajaksi.

Kun Pariisin ilmastopimuksessa pysyneet ”valtiot, EU mukaan lukien, eivät saavuttaneet tavoitteitaan” hiilipäästöjen vähentämisessä, Trumpin Yhdysvallat ylitti ne, Ruotsila ylistää (s. 158). Tällä lausumalla hän tarkoittaa, että Trumpin kaudella USA onnistui vähentämään päästöjään enemmän kuin mihin varovainen Obama oli Pariisissa sitoutunut. Maininnasta jää, että kaiken tämän jälkeenkin Yhdysvaltojen hiilidioksidipäästöt henkeä kohti olivat 13,47 hiilidioksiditonnia, eli kaksinkertaiset vaikkapa Pariisin sopimuksessa pitäytyneen Suomen lukuihin (6,85) verraten.⁶

Erheellinen puolestaan on Ruotsilan väite vuoden 1992 Kioton ilmastopimuksesta, jota hänen mukaansa ei koskaan ratifioitu, koska väitetysti ”jok’ikinen kongressin demokraatti” vastusti sellaista (s. 103). Hän tarkoittaa Kioton sopimusta, sillä vuoden 1992 Rion ilmastopimus on ainoa, jonka USA on ratifioinut, vieläpä republikaanihallinnon toimesta.

Talousnero?

Ruotsilan luottamus Trumpin talousosaamista kohtaan näyttää poikkeuksellisen perusteettomalta. Trump väitetysti esimerkiksi esitti ”täysin vapaata kauppaa” Euroopan unionin ja Yhdysvaltain välille, vaikka ”tarjoukseen ei toki tartuttu” jäykän ja byrokraattisen Euroopan taholta (s. 105).

Mitä tällaisella ”täysin vapaalla kaupalla” tarkoitetaan? Olisiko kyseessä järjestelmä, jossa kauppaa eivät rajoita kansalliset arvonlisäverot, satamien ahtausmaksut eikä kansallisten tuoteturvallisuus-, elintarviketurvallisuus- ja lääketarkastusvirastojen toiminta? Trump itse neuvotteli varsin ”kansallisia” (vaikkakin lopulta vain näennäisiä) helpotuksia USA:n Nafta-vapaakauppasopimukseen Meksikon ja Kanadan kanssa.

Erikoinen teema Ruotsilan analyysissä on nostaa Trump kansallisen taloudenpidon neroksi verrattuna demokraatteihin: ”Vain parisen vuotta Trumpin valtaantulon jälkeen talouskasvu oli jo kiihtynyt huomattavasti Barack Obaman kaudesta, täysytyöllisyys oli käytännöllisesti katsoen saavutettu ja kotitalouksien keskimääräisessä tulotasossa oli koettu huomattava parannus” (s. 147).

⁶ Luvut ovat vuodelta 2021, ks. EU, EDGAR: Emissions Database for Global Atmospheric Research, https://edgar.jrc.ec.europa.eu/report_2022?vis=pop#emissions_table (vierailtu 28.10.2024).

Vain viimeisen väitteen voi todentaa puolueettomista lähteistä, sillä amerikkalaisten kotitalouksen mediaanitulot kasvoivat vuodesta 2016 huomattavasti vuoteen 2019 mennessä. Tosin demokraattipresidentti Bidenin loppukaudella (vuonna 2023) oltiin jälleen Trumpin kauden luvuissa (koronakriisin aiheuttaman uuden romahduksen jäljiltä).⁷

Talouden muut tilastoluvut sen sijaan eivät tue Ruotsilan väitteitä lainkaan. Maailmanpankin tilastoissa USA:n BKT-kasvuluvut olivat Obaman toisena vuonna 3,2 prosenttia ja kuudentena vuonna 2,9 prosenttia. Trumpin kaudella päästiin yli 2,9 prosentin vain yhtenä vuonna, nimittäin 2018, jolloin kasvu oli 3,0 prosenttia. Koronakriisin jälkeisen Bidenin ensimmäisen presidenttivuoden aikana nousu oli peräti 5,8 prosenttia ja yhä vuonna 2023 noin 2,5 prosenttia – nopeampaa kuin Trumpin kaudella keskimäärin.⁸

Samoin työttömyysluvuissa Obama oli onnistunut painamaan amerikkalaisittain katastrofaalisen, yli 9 prosentin työttömyysasteen republikaanipresidentti Bushin kauden jäljiltä normaalille 4,9 prosentin tasolle. Tästä se laski hieman lisää Trumpin kaudella. Vaikka työttömyysluvut räjähtivät uudelleen kasvuun jälleen koronapandemian vuoksi, ne ovat olleet Bidenin kaudella jo kaksi vuotta alhaisemmat kuin kertaakaan Trumpin aikana.⁹

Ruotsilan kestävämmät väitteet Trumpin talousosaamisesta nojaavat luotettavia tilastoja ajatellen liian vanhoihin lähteisiin, useimmat vuosilta 2018 ja 2019. Lähteiksi ovat kelvanneet Fox-kanavan talouskatsaukset ja sellaiset pienkustantamoiden Trump-myönteiset polemiikit, kuten Brent Bozellin ja Tim Grahamin teos *Unmasked: Big Media's War Against Trump*.¹⁰ Tällaisen lähdeaineiston pohjalta tuskin voi uskottavasti kiistää Maailmanpankin kaltaisten organisaatioiden tilastotietoja talouskehityksen perusfaktoista.

Poliittinen ilmiö, jolta varastettiin presidenttiys vuonna 2020

Ruotsila ei suoraan väitä, että vuoden 2020 vaalit varastettiin Trumpilta (kuten Trump itse yhä väittää). Hän kuitenkin käyttää kokonaisen luvun selostaakseen lukijoilleen, miksi vaalit todennäköisesti varastettiin. Tematiikalleen uskollisena Ruotsila ei kommentoi Trumpin erikoista yhteydenottoa Georgian vaalilautakunnan johtoon, jolta

⁷ Federal Reserve Bank of St. Louis, "Real Median Household Income in the United States", <https://fred.stlouisfed.org/series/MEHOINUSA672N> (vierailtu 30.10.2024).

⁸ World Bank, "GDP, Growth Annual", <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=US-FI> (vierailtu 27.10.2024).

⁹ World Bank, "Unemployment USA", <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?locations=US> (vierailtu 27.10.2024).

¹⁰ Ks. esim. Ruotsilan lähdeviitteet nro 249 ja 291. Kummastakaan ei löydy kansainvälisten tilastolaitosten lukuja, vaan aikalaisarvioita Trumpin kauden talouskehityksen luvuista.

hän tivasi 11 000 puuttuvaa ääntä, joilla olisi voittanut kyseiset vaalit. Luulisi istuvan presidentin ymmärtäneen, että (vastaehdokastaan kenties lukuun ottamatta) hän oli viimeinen henkilö maailmassa, jonka oli sopivaa ottaa ääntenlaskennan aikana yhteyttä vaalilautakuntiin.

Outoa on, että Ruotsila ei teoksessaan lainkaan pohdi Trumpin persoonaa, jota koko maailma on jo vuosikymmenen hämmästellyt. Onko Trump oikeistoajattelun poliittinen nero vai patologinen valehtelija ja sosiopaatti, joka ei varsinaisesti ole edes pyrkinyt Yhdysvaltojen korkeimpaan poliittiseen virkaan vaan nimenomaisesti presidentti Trumpiksi?

Ainakin totuudessa pysyminen on Trumpille aina ollut vaikeaa. Jo vuoden 2016 vaaleissa hän vihjaili, että toisen republikaanien esivaaliehdokkaan, Ted Cruzin, isä olisi sekaantunut Kennedyn murhaan vuonna 1963. Barack Obama oli hänen vaalipuheidensa mukaansa ISIS-järjestön perustajia ja myös Hillary Clinton mukana tässä USA-vastaisessa ”salaliitossa”.¹¹ Miksi Kamala Harrisin sanomiset ovat yhä hänen itsensä sanomisia, mutta Trumpin möläytykset vain osa hänen julkisuuskuvaansa?

Ruotsila väistää kaikki kysymykset Trumpin persoonasta käsittelemällä häntä pelkästään amerikkalaisen politiikan ilmiönä, ei varsinaisesti henkilönä lainkaan. Tähän tapaan Trump itse kuvasi persoonansa presidentinvirkaa hoitaessaan (6.1.2018): ”Läpi elämäni kaksi suurinta voimavaraani ovat olleet henkinen tasapaino ja se, että olen niinku, tosi fiksu (*like, really smart*)”.¹²

¹¹ Michael Kruse & Taylor Gee, ”The 37 Fatal Gaffes that Didn’t Kill Donald Trump”. *Politico* 26.9.2016, <https://www.politico.com/magazine/story/2016/09/trump-biggest-fatal-gaffes-mis-takes-offensive-214289/> (vierailtu 19.2.2021).

¹² Jeva Lange, ”The 65 Worst Trump Tweets from the 2010s”. *The Week*, <https://theweek.com/articles/870368/65-worst-trump-tweets-2010s> (vierailtu 19.2.2021).

